

A DISTRIBUCIÓN BINOMIAL COMO FERRAMENTA NA RESOLUCIÓN DE PROBLEMAS DE XENÉTICA

II. Xenética Mendeliana

Antonio M. de Ron
Universidade de Santiago
de Compostela
Ana María Martínez
Instituto Sánchez Cantón
Pontevedra

INTRODUCCIÓN

Unha das ferramentas estatísticas que presenta grande amplitude de campos de aplicación é a distribución binomial. Isto débese ó feito de que, nas realidades cotiás, se presenta con elevada frecuencia algún tipo de situación baseada en dous feitos diferentes, alternativos, excluíntes e con probabilidades que suman 1 (100 %), é dicir, o feito certo.

Nestes casos será aplicable a distribución binomial como ferramenta que permite establece-la distribución dos sucesos esperados e as súas frecuencias relativas. En particular, no eido da xenética poden atoparse supostos que permitan a aplicación da distribución binomial en ámbitos como:

— A xenética molecular: establecemento das frecuencias de tripletes, partindo das frecuencias de dúas bases

nitroxenadas, caso tratado nun traballo anterior na RGE¹.

— A xenética mendeliana: é o caso que se trata no presente traballo: distribución de gametos e fenotipos en xeracións segregantes con dominancia completa.

— A xenética cuantitativa: distribución de clases fenotípicas en función dos alelos favorables de cada unha delas e en ausencia de dominancia nos *loci* implicados.

— A xenética de poboacións: no suposto dun *locus* con dous alelos de frecuencia establecida, determinaranse as frecuencias xenotípicas mediante a distribución binomial.

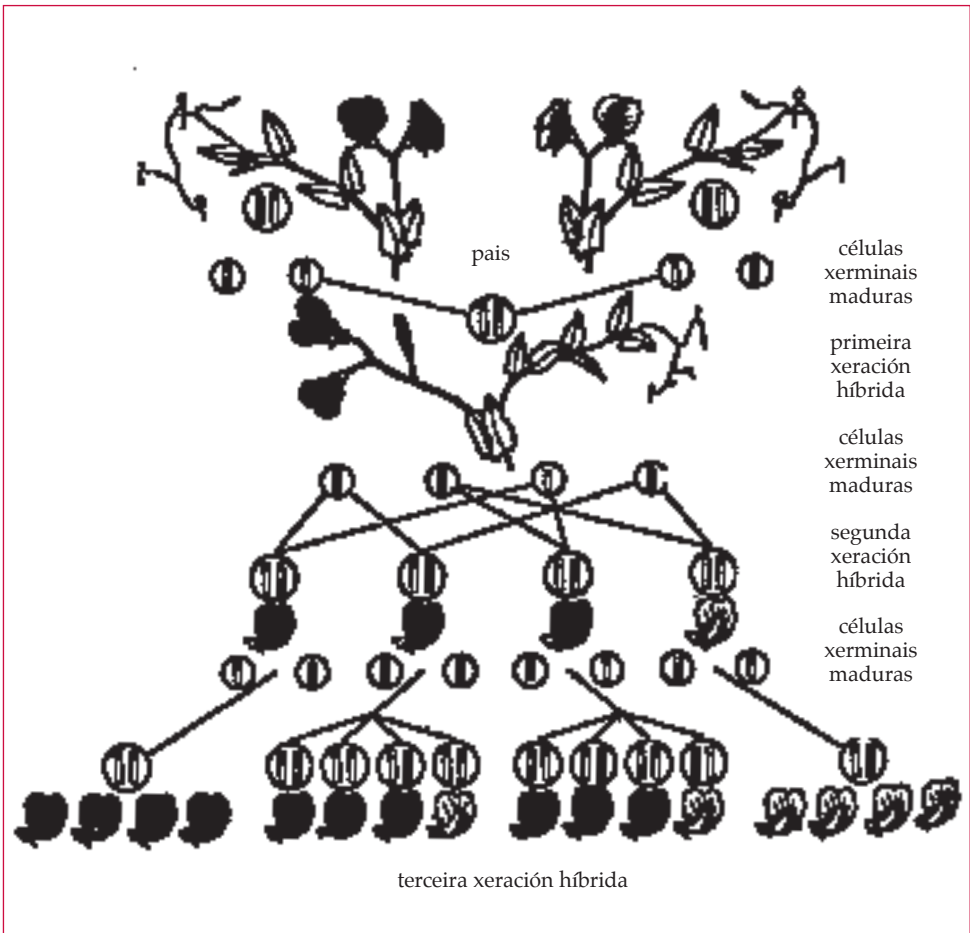
MENDELISMO. INTERACCIÓNS INTRALOCUS: DOMINANCIA

Gregor Mendel (1822-1884), ó contrario que moitos dos científicos e

¹ A. M. de Ron, e M. A. Martínez, "A distribución binomial como ferramenta na resolución de problemas de xenética. I. Xenética molecular", *Revista Galega do Ensino*, 16, 1997, 269-274.

investigadores anteriores dos mecanismos da herdanza, na súa maioría da escola biométrica, formulou os seus estudos desde un punto de vista diferente: centrouse nun ou dous caracteres facilmente observables e realizou unha coidadosa análise estatística dos seus resultados experimentais. Os traballos

de Mendel, coma os de moitos outros estudiosos da súa época, orientábanse en realidade a establece-las 'leis' que rexían as descendencias nos estudos orientados á obtención de híbridos, en especies vexetais como o chícharo (*Pisum sativum*).

Experimento de George Mendel co chícharo (*Pisum sativum*).

Hugo de Vries.

Sen embargo, debido precisamente á súa formación matemática, é posi-

ble que non lle dera a difusión e a relevancia que merecían os seus descubrimentos sobre a herdanza, aínda que este aspecto non está definitivamente esclarecido, xa que as fontes documentais actualmente coñecidas non son concluíntes. Tiveron que pasar anos (1865-1900) ata que De Vries, Correns e Tchesmark chegaran por separado ás mesmas conclusións que Mendel e, ó investigaren sobre elas, encontraron os traballos de Mendel, é dicir, redescubriron ás súas 'leis'.

INTERACCIÓNS ALÉLICAS

Mendel deixou clara a existencia de distintas manifestacións dun xene para un mesmo carácter (alelos), e que nalgúns casos é unha forma a que prevalece sobre outra.

Esta interacción *intralocus* denomínase dominancia-recesividade e pode presentar distintos graos, como se expresa na figura 1.

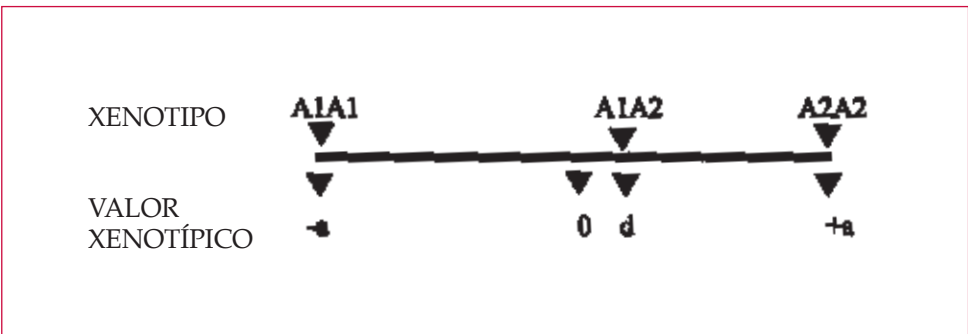

Figura 1. Interaccións *intralocus*: dominancia.

O valor xenotípico do heterocigoto será d e poderase expresa-lo grao de dominancia dun modo cuantitativo:

$d = a $	dominancia completa
$d = 0$	ausencia de dominancia: herdanza intermedia
$-a < d < +a$ ($d \neq 0$)	dominancia incompleta
$d > a $	superdominancia

ESTUDIO DO POLIHIBRIDISMO

O uso da distribución binomial na resolución dun problema de polihibridismo, é dicir, da descendencia segregante dun individuo heterocigótico

para varios *loci*, con dominancia completa, vaise explicar mediante a resolución do seguinte problema.

PROBLEMA

Un individuo homocigótico dominante para catro xenes (A, B, C, D) crúzase con outro homocigótico recesivo para os mesmos xenes. A F_1 é autofecundada para obter a F_2 . Considerando independencia na transmisión destes catro xenes, preguntase:

- ¿Cantos gametos distintos formará o heterocigoto F_1 ?
- ¿Que proporción dos gametos do heterocigoto da F_1 levará alelos dominantes nos catro *loci*?, ¿que

Lámina de *The Mutation Theory* de Hugo de Vries (1910) mostrando o cultivo experimental de *Oenothera*.

proporción levará de alelos dominantes e recesivos?

c) ¿Cantos fenotipos diferentes e en que proporción aparecerán na F₂?

d) ¿Cal é a probabilidade de que un individuo da F₂ leve un ou máis alelos dominantes?

e) ¿Que proporción da F₂ se espera que sexa homocigótica, dominante ou recesiva, para os catro loci?

RESOLUCIÓN

a) O número de gametos diferentes producidos por un heterocigoto é 2ⁿ, sendo n o número de loci en segregación. Neste caso serán 16 gametos, xa que hai 4 loci en segregación.

b) A distribución de alelos dominantes e recesivos nos gametos obtense mediante o desenvolvemento binomial (1/2 + 1/2)⁴, no cal 1/2 (0,5) é a probabilidade de recibir un alelo, ou ben dominante ou ben recesivo, e 4 é o número de alelos en estudo. Os diferentes gametos e a súa distribución, xunto coas súas probabilidades asociadas, expóñense na táboa 1.

GAMETOS	DESCRICIÓN	DESENVOLVEMENTO BINOMIAL	PROBABILIDADE ESPERADA
ABCD	4 dominantes – 0 recesivos	$C4^0 \cdot 0,5^4 \cdot 0,5^0$	1/16
aBCD	3 dominantes – 1 recesivo		1/16
AbCD			1/16
ABcD			1/16
ABCd			1/16
abCD	2 dominantes – 2 recesivos	$C4^2 \cdot 0,5^2 \cdot 0,5^2$	1/16
aBcD			1/16
aBCd			1/16
AbcD			1/16
AbCd			1/16
ABcd			1/16
Abcd	1 dominante – 3 recesivos	$C4^3 \cdot 0,5^1 \cdot 0,5^3$	1/16
aBcd			1/16
abCd			1/16
abcD			1/16
abcd	0 dominantes – 4 recesivos	$C4^4 \cdot 0,5^0 \cdot 0,5^4$	1/16

Táboa 1. Distribución de alelos nos gametos da F₁

FENOTIPO	DESCRICIÓN	DESENVOLVEMENTO BINOMIAL	PROBABILIDADE ESPERADA
ABCD	4 dominantes – 0 recesivos	$C4^0 \cdot 0,75^4 \cdot 0,25^0$	81 / 256
aBCD	3 dominantes – 1 recesivo		27 / 256
AbCD			27 / 256
ABcD			27 / 256
ABCd			27 / 256
abCD	2 dominantes – 2 recesivos	$C4^2 \cdot 0,75^2 \cdot 0,25^2$	9 / 256
aBcD			9 / 256
aBCd			9 / 256
AbcD			9 / 256
AbCd			9 / 256
ABcd			9 / 256
Abcd	1 dominante – 3 recesivos	$C4^3 \cdot 0,75^1 \cdot 0,25^3$	3 / 256
aBcd			3 / 256
abCd			3 / 256
abcD			3 / 256
abcd	0 dominantes – 4 recesivos	$C4^4 \cdot 0,75^0 \cdot 0,25^4$	1 / 256

Táboa 2. Distribución de fenotipos na F_2 .

c) A distribución esperada da F_2 obterase a partir do suposto de que na descendencia segregante dunha F_1 monohíbrida, como as realizadas por Mendel, na distribución de fenotipos é 3/4 dominantes: 1/4 recesivos. Por iso, no caso do tetrahíbrido, os fenotipos esperados pódense establecer de acordo co desenvolvemento binomial seguinte: $(3/4 + 1/4)^4$, onde 3/4 (0,75) é a probabilidade de que un fenotipo sexa dominante, 1/4 (0,25) a probabilidade de que sexa recesivo, e 4 o número de *loci* en segregación, como se amosa na táboa 2, con indicación da descrición de cada un dos fenotipos resultantes.

d) A probabilidade de que un individuo determinado da F_2 leve un ou máis alelos dominantes será igual a: $1 - \text{probabilidade de levar tódolos alelos recesivos}$. A probabilidade dun xenotipo homocigótico recesivo, para un *locus*, nunha F_2 é 1/4, polo tanto a probabilidade pedida é: $1 - (1/4)^4 = 255/256$.

e) A proporción esperada da F_2 homocigótica, dominante recesiva, para os catro *loci*, calculárase tendo en conta que a probabilidade dun xenotipo homocigótico dominante ou recesivo para un *locus*, nunha F_2 , é 1/2, polo tanto a proporción pedida é $(1/2)^4 = 1/16$.